

Lp. Riigikogu maaelukomisjoni liikmed
Riigikogu

18. veebruar 2020.a.

1. jaanuaril 2020. aastal jõustunud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muudatused

Lugupeetud Riigikogu maaelukomisjoni liikmed

Alates 1. jaanuarist 2020. a. jõustus taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muudatused, mille kohaselt peab ettevõtja, kes kasvatab põllukultuuri, oma tegevuse kohta arvestust ja esitab Põllumajandusametile seemne või paljundusmaterjali kasutamise aasta 30. juuniks ja talivilja puhul seemne kasutamise aastale järgneva aasta 30. juuniks kasvatatava põllukultuuri nimetuse ja selle sordi nime ning iga sordi kasvatamiseks kasutatava haritava maa pindala ning andmed, kas põllukultuuri kasvatamiseks on kasutatud sertifitseeritud seemet või paljundusmaterjali või oma ettevõttes kasutamiseks toodetud seemet.

Avalikkusele antud teabe kohaselt kehtib kohustus kõikide isikute, liikide ja sortide ning kasvupindade kohta ja on vajalik ülevaate saamiseks, omatoodetud seemne (OTS) tasude kogumiseks, sordilehe koostamiseks, sordi omaduste tuvastamiseks, sordiaretuseks jm.

Eestimaa Talupidajate Keskliidu (ETKL), Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja (EPKK) ja Eesti Aiandusliidu ülesanne on anda seaduse muudatuste kohta selgitusi oma liikmetele. Nimetatud põllumajanduse esindusorganisatsioonid olid kaasatud seaduse muutmise protsessis, kuid kahetsusega peame märkima, et seaduse vastuvõtmise hetkel oli meie arusaam ja teadmised sortide ja seemnete kohta teabe kogumise osas teised. Mitmete asjaolude kohta, sh kelle suhtes kohustus kehtib ja kas on erandeid, kellele, kuidas ja mille kohta tuleb täpsemat andmeid esitada, millised on sunnimeetmed ja kuidas neid kohaldatakse ning milleks kogutavaid andmeid kasutatakse, eelnõu väljatöötamise ajal põllumajandustootjaid esindatavatele organisatsioonidele selgitusi ei antud.

Kuna seaduse rakendajaks on määratud Põllumajandusamet (PMA) palusid põllumajandustootjate esindusorganisatsioonid PMA esindajatega kohtumist, mis toimus 13.01.2019.a. Lisaks kohtusid sektori esindajad 12.02.2020.a. Maaeluministri härra Arvo

Alleriga, et teemat arutada. Oleme esitanud Maaeluministeriumile kirjaliku pöördumisega täpsustavad küsimused.

Põllumajandustootjate esindusorganisatsioonide esialgse arusaamise kohaselt kavandati koguda andmeid läbi PRIA ühtse pindalatoetuse (ÜPT) taotluse vormi ning seda statistilise andmete kogumise eesmärgil. Meile algselt esitatud info kohaselt pidi loodama ÜPT taotluse juurde lisalahter, kus põllumajandustootja märgib sordi ja seemne kohta teabe.

Seaduse muudatuse väljatöötamise hetkel ei olnud põllumajandustootjate esindusorganisatsioonidel piisavalt arusaadav, et milline on riigi täpne huvi sordiandmete kogumise osas. Hilisemas kommunikatsioonis selgus, et varasemalt nimetatud eesmärkidel kasutamiseks kogutavaid andmeid vaja ei ole või on neid võimalik saada muudest allikatest, küll osutus huvitatud osapoolseks Eesti Seemneliit, kes esindab sordiomanike huve omatoodetult seemnelt (OTS) tasude kogumisel. EL nõukogu määruse (EÜ) nr 2100/94 artiklis 14 punkt 3 on selgelt välja toodud, et sordiomanikul lasub täielik vastutus järelevalve läbiviimise osas ning järelevalve korraldamisel ei või nad paluda ametiasutuste abi. Käesolev artikkel sätestab veel, et asjakohast teavet võivad esitada põllumajandustootmise järelevalves osalevad ametiasutused, kui selline teave on saadud nende tavaliste ülesannete läbiviimisel ja ilma lisakoormuse või -kuludeta. 1. jaanuaril 2020. aastal jõustunud seadusmuudatus on vastuolus nii EL määrusega kui toob kaasa olulise lisakoormuse ja -kulu riigile, pannes ühtlasi mittetäidetavad lisakohustused (sh tuvastada, et kui kaua on sort sordiehtne ja – puhas, ja kohustus kehtib) taimekasvatajatele, kellele niigi on juba sätestatud kohustus märkida sordi andmeid põlluraamatus ning täita ja esitada Eesti Seemneliidu poolt nõutavaid OTS-deklaratsioone. Eeltoodust tulenevalt ei ole meie hinnangul riigil piisavalt pädevaid argumente sellise detailsusastmetega sordiandmete kogumise vajalikkuse kohta ning süsteemi loomiseks, millega kaasneb ebaoproportsionaalselt suur lisakulu (kulu on kirjeldatud 733 SE II taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu teiseks lugemiseks seletuskirjas, mis on lisatud käesolevale kirjale) riigile ja ebaselged ning põhjendamatud kohustused taimekasvatajatele.

Põllumajandustootjate esindusorganisatsioonide ettepanek seaduse muutmiseks:

Teeme ettepanku tühistada taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse peatükk 7¹, mis sätestab sordi kasutamise kohta teabe esitamise, lähtuvalt eelpool nimetatud põhjustest.

Teeme lisaks ettepaneku tühistada taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse §36 lõige 3, mis sätestab, et väikses mahus kasvatamine käesoleva seaduse tähenduses on kaitsealuse sordi seemne ja paljundusmaterjali kasvatamine, kui põllukultuuri kasvatamiseks kasutatavat haritavat maad on kuni 10 hektarit, sealhulgas võib kartuli kasvatamiseks kasutatavat haritavat maad olla kuni 1 hektar. Väikeses mahus kasvatamiseks kasutatava haritava maa hulka ei loeta rohumaad, mis on kasutuses või mis on rajatud kavandatuna kasutamiseks kauem kui viis aastat. Sama seaduse §35 lõige 1¹ sätestab, et sordikaitse rakendamisel lähtutakse nõukogu määruse (EÜ) nr 2100/94 tõlgendamisel Euroopa Liidu sordikaitse kohta antud

üldpõhimõtetest. EL nõukogu määruse (EÜ) nr 2100/94 artiklis 14 käsitletakse väiketootjana põllu- majandustootjaid, kes ei kasvata taimi suuremal maa-alal kui seda on vaja 92 tonni teravilja tootmiseks, sama määruse rakendusmääruse 1768/95 artikkel 7 punkt 3 kohaselt kartuli puhul maa-ala, mis on vajalik 185 tonni kartuli tootmiseks. Seega ei ole taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse mõistes väikeses mahus kasvataja (kes ei ole kohustatud tasuma OTS-tasu), kooskõlas EL vastavate õigusaktidega ja seab Eesti taimekasvatajad võrreldes EL õigusaktidega palju ebasoodsamasse olukorda.

EL sordikaitse määruse 2100/94 rakendusmäärus 1768/95 artikkel 2 sätestab, et sordikaitset rakendavad omanik või tema esindaja ja põllumajandustootja nii, et kaitstakse üksteise seaduslikke huve. Seaduslikud huvid ei ole kaitstud, kui üht või mitut kõnealustest huvidest kahjustatakse, võtmata arvesse vajadust säilitada mõistlik tasakaal kõikide huvide vahel või proportsionaalsus asjakohaste tingimuste eesmärgi ja selle rakendamise tegeliku mõju vahel. **Eelpool nimetatud sätted taimede paljundamise ja sordikaitse seaduses on aga vastuolus EL õigusaktidega ega võimalda ka seaduspäraselt sordiomanikel ja põllumajandustootjate esindusorganisatsioonidel sordi kasutamise tingimuste ja õiglase tasu osas kokkuleppeid sõlmida.**

Eestimaa Talupidajate Keskliit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda ja Eesti Aiandusliit loodavad, et leitakse mõistlik lahendus, mis on osapooltele üheselt arusaadav ja ei suurenda põllumajandustootjate halduskoormust andmete esitamisel.

Lugupidamisega

/digitaalselt allkirjastatud/

Kerli Ats
 Juhatuse liige
 Eestimaa Talupidajate Keskliit

/digitaalselt allkirjastatud/

Vahur Tõnissoo
 Juhatuse liige
 Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

/digitaalselt allkirjastatud/

Raimond Strastin
 Tegevjuht
 Eesti Aiandusliit